

[Hartvig Frisch.]

sin gunstige Beliggenhed nær ved Europas to største Industristater, og hvis Livsbetjning derfor har været den uhindrede Verdensomsætning, bliver ved denne Lejlighed stillet over for de største Vanskeligheder, som fremfor alt kræver et handlelygtigt Regeringssystem.

For nu at tage Maal af Danmarks økonomiske Udvikling i de Aar, der er gaaet siden Enevældens Fald i 1848, kan man bruge det Billede, at den er som Udviklingen fra det første Damplokomotiv til Lyntoget. Men medens en teknisk Udvikling foregaar saaledes, at hver ny teknisk Type skabes som en Helhed for sig, er et Samfunds økonomiske Udvikling en uafbrudt Kæde af Forandringer, som vel at mærke foregaar, medens Toget kører i fuld Fart. Vort Samfund, Danmark, der nu for fuld Fart runder en halsbrækkende Kurve i sin økonomiske Udvikling, er lappet sammen af de mest forskellige Svinghjul og Maskindele. Overalt i Samfundsmeknikken arbejdes der under Højtryk for at indlægge Planøkonomi, men alligevel er store og vitale Omraader bygget over ældre Modeller og ganske uegnede til at følge med i Farten, og da et Samfund bestaar af levende Mennesker, som tænker og føler, gør disse Forandringer ondt, og de skaber Bitterhed i de Kredse, som ikke kan følge med.

Det vil her, synes jeg, ikke være uden Interesse at give en Oversigt over de Planøkonomifaktorer, som allerede er bygget ind i det danske Samfund.

Den væsentligste Faktor af alle, den, der er Hovedhjørnesteinen i Landets ydre Omsætningsforhold, er Valutakontoret, som regulerer og kontrollerer vor Import. Det er oprindelig bygget efter Krav fra Venstre, og skønt mange har kunnet samles om at skælde det ud, har ingen kunnet pege paa dets Afløser.

Dertil kommer den næste betydningsfulde planøkonomiske Faktor. Det er vore Handelsoverenskomster, som nu er selve Grundlaget for vort Lands Eksport, og for hvis Virkeliggørelse Valutakontoret er den væsentligste Betingelse.

I Forbindelse hermed staa saa hele den vidtgaaende Landbrugslovgivning, som Afspærringerne i Forbindelse naturligvis med disse sidste Kriseaars voldsomme Prisfald har nødvendiggjort. Jeg behøver blot her at nævne Svineregulering, Kornordning, Kødordning og Lovene om Sukkerroer og Kartofler. Hvordan de tager sig ud for liberale Øjne, skal jeg ikke udtale mig om, men det synes, at Landboerne er svært

enige om, at disse Ordninger skal fortsættes, og at de er nødvendige.

For Industriens Vedkommende, og dermed for Beskæftigelsen af de ledige Hænder, har Valutakontorets Importregulering naturligvis været den afgørende Faktor. Planøkonomisk set maa Følgen da ogsaa være, at den saaledes beskyttede Industri maa tage samfundsmæssige Hensyn.

Det var derfor stik imod den nye Tids Krav, da Arbejdsgiverne for nylig styrtede Landet ud i en samfundsskadelig Lockout. Regeringens Indgreb heroverfor var fuldt berettiget, selv om Landstinget selvfølgelig benyttede Lejligheden til at undergrave Forligsinstitutionen. Som bekendt lykkedes det det andet høje Ting ved en Ændring af Regeringens Lockoutforslag at give Arbejdsgiverne det Egenblad, der skulde dække den Nøgenhed, hvori Forkastelsen af Forligsmandens Mæglingforslag havde hensat dem.

Mange Bestræbelser har været i Gang for at dække over det kyniske i Storlockouten. Ikke blot Jul. Madsen, men ogsaa Industriraadets Formand har luftet den Paastand, at Ueftergiveness over for ethvert Lønkrav var en Nødvendighed for at undgaa Inflation, ja, nødvendig af Hensyn til selve Regeringens Politik, og denne Paastand er til Overflod blevet fremført og gentaget af konservative Talere i dette og det andet høje Ting. Særlig har det ærede Medlem Hr. Christmas Møller gjort Paastanden til sin.

Jeg vil heroverfor med al mulig Styrke sige, at hele denne Tankegang maa bestrides, den har intet med Samfundsøkonomi at gøre, og jeg skal støtte dette paa to væsentlige Grunde. For det første viser en Opgørelse af den danske Nationalindtægt, at Arbejdernes samlede Andel i hele Nationalindtægten ikke udgør over 20 pCt. Det er alene af denne Grund utænkeligt, at en Forbedring af de laveste Indtægter for denne Gruppe skulde have en Inflation til Følge. Men for det andet var selve Konfliktens Hovedpunkt udelukkende et Spørgsmaal om Udbyttefordelingen af en Merindtægt, som allerede var en Kendsgerning. Den øgede Købeevne var skabt. Det, Striden stod om, var dens Fordeling, og dette har intet med Inflation at gøre.

Jeg vil nævne nogle Tal, der belyser Stillingen. Ifølge Statistisk Aarbog har den gennemsnitlige Arbejdsløn pr. Time i Aarene fra 1931, og saa langt som Opgørelserne rækker, praktisk talt konstant været 132 Øre, et enkelt Aar — og dette enkelte Aar er ikke det sidste, der er opgjort — 133 Øre.